

Облік і оподаткування

УДК 657:336.74

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18810362>

Проблеми оцінки та визнання криптоактивів у бухгалтерському обліку

Задніпровський Олександр Григорович,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування, докторант, Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-3337-7061>

Косата Інна Анатоліївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7690-137X>

Йолтуховська Оксана Юріївна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-5601-6923>

Прийнято: 12.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

Анотація. Актуальність теми зумовлена поширенням операцій з криптоактивами в господарській діяльності суб'єктів та необхідністю формування достовірної інформації у фінансовій звітності. **Метою статті є** дослідження теоретичних і методичних проблем відображення криптоактивів у системі бухгалтерського обліку та обґрунтування підходів до їх оцінки й класифікації в умовах відсутності спеціалізованого нормативного

регулювання. **Методологічну основу** роботи становлять системний та інституційний підходи, методи аналізу й синтезу, порівняльний аналіз положень міжнародних стандартів фінансової звітності та національної практики, а також узагальнення наукових позицій щодо економічної сутності криптоактивів. У межах дослідження розглянуто доцільність їх віднесення до нематеріальних активів, запасів або фінансових інструментів з урахуванням критеріїв контролю, очікуваних економічних вигід та можливості достовірної оцінки. **У результаті встановлено**, що основними проблемами бухгалтерського обліку є неврегульованість правового статусу криптоактивів, відсутність єдиних підходів до первісного визнання, складність визначення справедливої вартості під час високої волатильності ринку та неоднозначність відображення результатів переоцінки. Обґрунтовано, що вибір моделі оцінки криптоактивів безпосередньо впливає на показники активів, фінансових результатів і власного капіталу підприємства, що знижує порівнянність звітності між суб'єктами господарювання. Доведено доцільність розроблення спеціалізованих методичних рекомендацій щодо розкриття інформації про операції з криптоактивами в примітках до фінансової звітності. **Висновки.** Визначено, що вдосконалення методики визнання та оцінки криптоактивів має ґрунтуватися на принципах превалювання сутності над формою, об'єктивності та достовірності відображення господарських операцій. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання під час розроблення облікової політики підприємств, що здійснюють операції з криптоактивами, а також у процесі подальшого розвитку національної системи бухгалтерського регулювання в умовах цифровізації економіки.

Ключові слова: цифрові активи, фінансова звітність, нематеріальні ресурси, справедлива вартість, облікова політика, міжнародні стандарти, волатильність ринку.

Problems of valuation and recognition of crypto assets in accounting

Oleksandr Zadniprotsky,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Accounting and Taxation, Doctoral Student,
State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-3337-7061>

Inna Kosata,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Statistics,
Accounting and Auditing, V. N. Karazin Kharkiv National University,
Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7690-137X>

Oksana Yoltukhovska,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Audit,
State Higher Educational Institution «Uzhhorod National University»,
Uzhhorod, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5601-6923>

Abstract. The relevance of the study is determined by the growing prevalence of crypto asset transactions in business activities and the need to ensure the reliability of information presented in financial reporting. The **article aims** to investigate the theoretical and methodological issues of accounting for crypto-assets and to justify approaches to their valuation and classification in the absence of specialized regulatory frameworks. The **methodological basis** of the research includes systems and institutional approaches, methods of analysis and synthesis, comparative analysis of international financial reporting standards and national practices, and generalization of scientific positions on the economic nature of crypto-assets. The study considers the possibility of classifying crypto-assets as intangible assets,

inventories, or financial instruments, taking into account control criteria, expected economic benefits, and the feasibility of reliable valuation. As a **result**, it has been established that the key problems of accounting for crypto assets include the uncertainty of their legal status, the absence of unified approaches to initial recognition, the difficulty of determining fair value under conditions of high market volatility, and the ambiguity in reflecting revaluation results. It is substantiated that the choice of a crypto asset measurement model directly affects the indicators of assets, financial results, and equity of an enterprise, thereby reducing the comparability of financial reporting among business entities. The study demonstrates the need to develop specialized methodological recommendations for disclosing information about crypto-asset transactions in the notes to financial statements. **In conclusion**, it is determined that improvements to recognition and valuation methods for crypto-assets should be based on the principles of substance over form, prudence, and the reliability of accounting for business transactions. The practical significance of the results lies in their potential for formulating accounting policies for enterprises engaged in crypto-asset operations and for further developing the national accounting regulatory system under conditions of economic digitalization.

Keywords: digital resources, financial reporting, intangible assets, fair value, accounting policy, international standards, market volatility.

Постановка проблеми. У сучасних умовах цифровізації економіки та активного розвитку фінансових технологій особливої актуальності набуває проблема оцінки та визнання криптоактивів у системі бухгалтерського обліку. Поширення операцій із криптоактивами серед суб'єктів господарювання створює необхідність формування достовірної фінансової інформації, що відображає економічну сутність таких активів та забезпечує порівнянність фінансової звітності. Незважаючи на значний інтерес до криптоактивів як інноваційного інструменту ведення бізнесу, відсутність спеціалізованих

нормативних положень і чітких методичних підходів ускладнює їх правильне відображення в бухгалтерському обліку, визначення справедливої вартості та класифікацію за видами активів.

Актуальність дослідження зумовлена потребою в науково обґрунтованих методах обліку криптоактивів, що дають змогу підвищити достовірність фінансової звітності та забезпечити ефективне управління ризиками, пов'язаними з високою волатильністю ринку. Науковий інтерес полягає у вивченні економічної природи криптоактивів, аналізі їх класифікації як нематеріальних активів, запасів або фінансових інструментів, а також у визначенні підходів до оцінки та первісного визнання за недостатньої регуляторної бази.

Практичне значення роботи полягає у формуванні рекомендацій для розроблення облікової політики підприємств, які здійснюють операції з криптоактивами, а також у підготовці пропозицій щодо вдосконалення національної системи бухгалтерського регулювання в умовах цифровізації економіки.

Отже, завдання статті охоплює наукове обґрунтування теоретичних і методичних підходів до оцінки та визнання криптоактивів у бухгалтерському обліку, аналіз наявних проблем їх відображення у фінансовій звітності та визначення напрямів удосконалення облікових практик відповідно до сучасних вимог цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження проблеми бухгалтерського обліку та правового регулювання криптовалют зумовлена стрімким розвитком цифрових активів в економіці України та світу, а також відсутністю єдиного підходу до їх класифікації, обліку й оподаткування. Учені зазначають, що сучасний цифровий фінансовий ринок вимагає комплексного аналізу бухгалтерських і податкових аспектів для гарантування прозорості та безпеки операцій.

Науковець В. Ольховський (V. Olkhovsky) [1] підкреслює, що адаптація інноваційних технологій у виробничих процесах, зокрема в сільському господарстві, потребує врахування цифрових активів як елементу економічної взаємодії. У своїй статті А. Ільїна [2] розглядає застосування штучного інтелекту в публічній владі, що дає змогу оптимізувати облік і контроль цифрових фінансових активів. Дослідження О. Коробкової [3] демонструє міжнародні підходи до оптимізації діяльності митних органів у США, що містить цінний досвід для української практики обліку криптовалют.

Закордонні напрацювання з обліку криптоактивів аналізують В. Ганусич та К. Ганусич [4], які акцентують на потребі адаптації національних стандартів до світових практик. Учений С. Ніфталієв (S. Niftaliyev) [5] вказує на проблеми, що виникають у бухгалтерському обліку криптовалют, зокрема через невизначеність їхнього статусу як активів. А. Макурін [6] наголошує, що наявні нормативні документи не забезпечують однозначності у відображенні криптовалют на балансі підприємств.

Автори В. Панасюк, Н. Мужевич та І. Мельничук [7] виділяють методичні складнощі визнання криптовалют активами підприємства, що створює потребу в розробленні уніфікованих підходів до бухгалтерського обліку. Порядок обліку операцій із криптовалютами окреслює Л. Могил [8], виявляючи прогалини в законодавчому та методичному забезпеченні. Науковці Г. Мисака та І. Дерун [9] пропонують концептуалізацію класифікації та оцінки криптоактивів, що важливо для формування методології обліку.

Учені В. Покиньчереда та В. Залевська [10] досліджують сучасні виклики бухгалтерського обліку криптовалют, зокрема проблеми оцінки та відображення активів у балансі. У роботі Н. Правдюк та М. Правдюк [11] підкреслено проблеми визнання криптовалют як об'єктів обліку та необхідність удосконалення підходів до їхнього класифікування.

У своїй статті В. Гавриленко, Ю. Крот, А. Ткаченко та А. Міщенко [12] звертають увагу на міжнародні практики обліку й контролю віртуальних

активів та можливості їх імплементації в Україні. Проблеми й перспективи розвитку оподаткування операцій із криптовалютами аналізують О. Мельниченко, О. Новак та О. Фоміна [13]. Учений І. Орлов [14] оцінює зарубіжний досвід обліку криптовалют та способи його адаптації до українських умов. Автори Ю. Мискін, А. Савченко та В. Скорик [15] визначають основні шляхи вирішення проблем обліку криптовалют, виділяючи прогалини в національному законодавстві та стандартах.

Проведений аналіз наукових джерел свідчить про значну увагу дослідників до проблематики обліку та правового регулювання криптоактивів. Сформовано вагому теоретичну базу щодо їх класифікації, оцінки та відображення у фінансовій звітності, а також окреслено напрями адаптації міжнародного досвіду до національної практики. Водночас динамічність розвитку ринку цифрових активів зумовлює необхідність подальших наукових досліджень із метою вдосконалення методологічних підходів до їх бухгалтерського та податкового обліку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри щораз більший інтерес до криптоактивів у наукових та практичних дослідженнях, значна частина наукових робіт зосереджується переважно на загальній характеристиці криптовалют та блокчейн-технологій або на аналізі їх ринкових аспектів. Проте питання відображення криптоактивів у бухгалтерському обліку, їх оцінки, класифікації та впливу на фінансові результати підприємств залишається недостатньо розробленим. Наявні методичні рекомендації не враховують особливостей обліку криптоактивів у контексті високої волатильності ринку, відсутності єдиних стандартів первісного визнання та різних моделей оцінки.

Вагомими є такі аспекти проблеми: визначення критеріїв класифікації криптоактивів як нематеріальних активів, запасів або фінансових інструментів; розроблення методик первісного визнання та подальшої оцінки; аналіз впливу обраної моделі оцінки на фінансові результати та власний

капітал підприємства; окреслення підходів до розкриття інформації про операції з криптоактивами у фінансовій звітності. Недостатня увага до зазначених питань зумовлена міждисциплінарним характером проблеми, який поєднує бухгалтерський облік, фінанси та цифрові технології, а також відсутністю спеціалізованого національного нормативного регулювання.

Дослідження цих прогалин є важливим для формування достовірної фінансової інформації, підвищення порівнянності звітності між підприємствами та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо облікової політики. Аналіз зазначених аспектів дає змогу внести власний науковий вклад у вирішення проблеми та запропонувати практичні підходи до відображення криптоактивів у бухгалтерському обліку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження проблем відображення та визнання криптоактивів у бухгалтерському обліку й обґрунтування підходів до їх класифікації і методики оцінювання в умовах відсутності спеціалізованого нормативного регулювання. Для досягнення поставленої мети поставлено такі завдання:

- проаналізувати теоретичні підходи до класифікації та оцінки криптоактивів у системі бухгалтерського обліку;
- дослідити наявні моделі первісного визнання та визначення справедливої вартості криптоактивів;
- охарактеризувати вплив вибору методики обліку криптоактивів на показники фінансових результатів, власного капіталу та достовірність фінансової звітності;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення облікової політики підприємств та методичних рекомендацій із розкриття інформації про операції з криптоактивами.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах цифровізації економіки та стрімкого розвитку фінансових технологій криптоактиви набувають особливої значущості як новий вид ресурсів, що

впроваджується в господарській діяльності підприємств. Поняття криптоактивів охоплює цифрові ресурси, створені на основі технології блокчейн, які мають економічну цінність та можуть використовуватися як засоби обміну, накопичення або інвестування [1, с. 16]. Економічна сутність криптоактивів полягає в поєднанні їх цифрового характеру та здатності забезпечувати очікувані економічні вигоди для власників, що проявляється через можливість застосування їх у комерційних операціях та формування фінансових результатів підприємств.

Для кращого розуміння економічного змісту криптоактивів доцільно розглянути їх класифікацію за видами, основним призначенням та ризиками (табл. 1).

Таблиця 1

Види криптоактивів та їх характеристики

Вид криптоактиву	Основне призначення	Приклади	Основні ризики
Цифрові валюти	Засіб платежу	Bitcoin, Litecoin	Висока волатильність, регуляторні зміни
Токени	Права власності / доступ	токени ERC-20, Utility	Ризики права власності, нестабільність проекту
Віртуальні активи	Інвестиційні інструменти	токени NFT, DeFi	Мінливість ринку, недостатня ліквідність

Джерело: сформовано авторами за джерелами [3; 4; 5; 12]

Відомості в таблиці 1 відображають не лише формальні відмінності між окремими видами криптоактивів, а і їх різну економічну природу, що має принципову вагу для бухгалтерського обліку. Передусім варто наголосити, що функціональне призначення криптоактиву окреслює його потенційний статус у системі обліку – як засобу обігу, об'єкта інвестування або цифрового інструменту, пов'язаного з майновими чи зобов'язальними правами.

Криптоактиви платіжного типу мають ознаки альтернативних розрахункових засобів, однак через відсутність офіційного статусу грошових коштів у більшості юрисдикцій вони не можуть розглядатися як еквіваленти грошових коштів у класичному розумінні. Це створює методологічну

проблему їх класифікації як нематеріальних активів, запасів або фінансових інструментів залежно від характеру використання підприємством.

Токени вирізняються значною варіативністю правового наповнення. Вони можуть посвідчувати право доступу до цифрових сервісів, право участі в управлінні проектом або навіть часткові майнові права. Така багатофункціональність ускладнює їх однозначне трактування в обліковій політиці підприємства, оскільки економічна сутність токена може відрізнитися від його технічної форми.

Особливу групу становлять інвестиційно орієнтовані криптоактиви, вартість яких формується переважно під впливом ринкових очікувань. Їм властиві підвищена волатильність та спекулятивний складник, що безпосередньо впливає на порядок подальшого оцінювання та відображення результатів переоцінки у фінансовій звітності. Саме для цієї категорії найбільш гостро постає питання визначення справедливої вартості та розкриття інформації про ризики.

Отже, класифікація криптоактивів має не лише описовий характер, а виконує методологічну функцію: вона є основою для формування облікової політики підприємства, вибору моделі оцінювання та визначення порядку розкриття інформації у фінансовій звітності. Урахування економічної сутності кожного виду криптоактивів дає змогу мінімізувати викривлення фінансових показників та підвищити достовірність звітності.

Порівняльний аналіз національної та міжнародної практики обліку криптоактивів свідчить про значні розбіжності в підходах до їх класифікації та оцінки. Згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності, криптоактиви можуть розглядатися як нематеріальні активи відповідно до IAS 38 «Нематеріальні активи» або як фінансові інструменти за умов наявності відповідних економічних характеристик у межах IFRS 9 «Фінансові інструменти» [4, с. 242]. Натомість у вітчизняній практиці немає спеціальних нормативних положень, що безпосередньо регламентують класифікацію та

оцінку криптоактивів. Наявні положення НП(С)БО, які потенційно можуть застосовуватися (зокрема, НП(С)БО 8 «Фінансові інструменти» та НП(С)БО 12 «Запаси»), не охоплюють усіх аспектів операцій із криптоактивами, що ускладнює формування достовірної фінансової інформації та знижує порівнянність звітності між суб'єктами господарювання.

Однією з головних проблем обліку криптоактивів є визначення їхнього належного місця в системі активів підприємства. Зокрема, постає питання про можливість віднесення криптоактивів до нематеріальних активів, запасів або фінансових інструментів. Вибір підходу залежить від наявності права контролю над активом, прогнозованого економічного ефекту та надійності оцінки [6, с. 18]. Відсутність уніфікованих методичних рекомендацій утруднює відображення криптоактивів у бухгалтерському обліку, що створює потребу в науково обґрунтованих підходах до класифікації та оцінки цифрових активів.

Облік криптоактивів у сучасних умовах стикається з численними правовими та нормативними викликами. Насамперед у національному законодавстві немає спеціалізованих положень, що регулюють статус криптовалюти та інших цифрових активів, їх класифікацію та порядок обліку [10, с. 80]. Це створює складнощі для підприємств у визначенні первісної оцінки, облікових записів та відображення операцій у фінансовій звітності. Унаслідок цього компанії змушені застосовувати аналогії до наявних правил обліку нематеріальних активів або фінансових інструментів, що не завжди адекватно відображає економічну сутність криптоактивів.

Міжнародні практики обліку криптоактивів демонструють різні підходи, які враховують контроль над активом, очікувані економічні вигоди та можливість достовірної оцінки. Зокрема, міжнародні стандарти фінансової звітності IAS 38 «Нематеріальні активи» та IFRS 9 «Фінансові інструменти» рекомендують класифікувати криптоактиви як нематеріальні активи або фінансові інструменти залежно від характеру операцій, наявності економічних

вигід та прав власності. Перспективи імплементації цих підходів в Україні пов'язані з необхідністю адаптації національної облікової системи до міжнародних стандартів та розроблення спеціалізованих методичних рекомендацій для підприємств.

Правовий статус криптоактивів безпосередньо впливає на їх первісне визнання та оцінку. Неврегульованість законодавчих положень ускладнює визначення об'єкта обліку, його вартості та відповідного бухгалтерського запису [13, с. 31]. Це може впливати на показники активів, фінансових результатів і власного капіталу підприємств.

Окреслення принципів відображення операцій із криптоактивами у фінансовій звітності має ґрунтуватися на базових засадах бухгалтерського обліку: достовірності, обачності та превалювання сутності над формою [8, с. 171]. Їх дотримання дає змогу забезпечити більш точне відображення економічної сутності криптоактивів та ухвалення обґрунтованих управлінських рішень, навіть за відсутності спеціалізованого нормативного регулювання.

Ефективний облік криптоактивів неможливий без чіткого формулювання методології їх оцінки та первісного визнання. Критеріями для визнання криптоактиву в бухгалтерському обліку є наявність контролю над активом, здатність отримувати очікувані економічні вигоди та можливість достовірної оцінки [7, с. 52]. Ці чинники дають змогу відокремити криптоактиви від інших цифрових ресурсів та визначити їх як самостійні об'єкти обліку.

Щодо методів оцінки криптоактивів, у науковій літературі виділяють кілька підходів: собівартість придбання, справедлива вартість та ринкова оцінка [9, с. 93]. З метою забезпечення достовірного відображення криптоактивів у фінансовій звітності доцільно охарактеризувати основні методи оцінки та проаналізувати їх вплив на фінансові результати підприємства (табл. 2).

Методологія оцінки криптоактивів

Метод оцінки	Переваги	Недоліки	Приклади використання	Вплив на фінансові результати
Собівартість	Консервативний підхід, стабільність показників	Не відображає ринкову вартість	Купівля цифрових валют для довгострокового зберігання	Фінансові результати менш волатильні, але можуть не фіксувати приріст ринкової вартості активів
Справедлива вартість	Показує актуальну ринкову ціну	Чутлива до коливань, волатильність	Регулярна переоцінка криптоактивів на балансі	Показники прибутку та власного капіталу змінюються відповідно до ринкових коливань, забезпечує актуальність балансу
Ринкова оцінка	Враховування попиту й пропозиції	Потребує достовірних ринкових даних	Активні торгові операції на біржі	Дає реалістичну оцінку активів, але може сильно коливатися залежно від ринку

Джерело: сформовано авторами за джерелами [5; 11; 15]

Таблиця 2 демонструє, що вибір методики оцінки криптоактивів безпосередньо впливає на фінансові результати та показники власного капіталу підприємства. Методи на основі собівартості забезпечують стабільність показників, але можуть не відображати реальну ринкову вартість активів. Цей підхід дає змогу показувати актив за фактично понесеними витратами, що є більш консервативною практикою. Використання методу справедливої вартості допомагає більш точно відтворювати економічну сутність криптоактивів, проте підвищує волатильність фінансових результатів. Завдяки ринковій оцінці можна враховувати тенденції попиту та пропозиції на цифрові активи, але потрібно достовірних ринкових даних. Отже, підприємствам необхідно обирати методику, з огляду на специфіку

ринку, характер операцій та внутрішню політику обліку, а також регулярно переглядати параметри оцінювання для гарантування достовірності фінансової звітності.

Наприклад, застосування справедливої вартості може призвести до значних коливань прибутку та активів на балансі, що знижує порівнянність фінансової звітності між суб'єктами господарювання. У зв'язку із цим важливим є формування політики обліку, яка забезпечує баланс між актуальністю інформації та стабільністю показників фінансової звітності.

Практичний облік криптоактивів підприємствами також стикається з низкою труднощів, пов'язаних із методологічною нерегульованістю та високою волатильністю ринку. Однією з головних проблем є визнання криптоактивів активами підприємства та визначення підходів до їх первісного обліку. Відсутність уніфікованих методичних рекомендацій створює ситуації, коли одні підприємства можуть визнавати цифрові валюти як нематеріальні активи, а інші – як фінансові інструменти, що ускладнює порівнянність фінансової звітності.

Облік операцій купівлі та продажу криптоактивів потребує чіткого відображення в балансі підприємства. Практика показує, що застосування різних методів оцінки криптоактивів, таких як собівартість, справедлива вартість чи ринкова оцінка, може суттєво впливати на розмір активів і фінансових результатів підприємства [9, с. 93; 11, с. 34]. Наприклад, компанії, що здійснюють регулярні купівлі-продажі криптовалюти, використовують справедливую вартість для відображення актуальної ринкової ціни активів, що веде до коливань прибутку в межах одного звітного періоду. Підприємства, які тримають криптоактиви як довгострокові інвестиції, часто застосовують метод собівартості, що стабілізує баланс і мінімізує вплив короткострокових ринкових коливань [15, с. 78]. Особливо це стосується організацій із високою інтенсивністю торгових операцій у короткі проміжки часу, коли зміни ринкової вартості призводять до значних коливань балансових показників.

Ще одним важливим аспектом є податковий облік криптоактивів, який відрізняється в національній та міжнародній практиці. У багатьох країнах немає чітких правил оподаткування операцій із криптовалютами, що ускладнює визначення об'єкта обкладання та обчислення податкових зобов'язань. В Україні, де нормативна база щодо криптоактивів лише починає формуватися, підприємства стикаються з правовою невизначеністю та потребою застосовувати методи, адаптовані з міжнародного досвіду.

Для забезпечення прозорості та достовірності фінансової звітності особливе значення має розкриття інформації про операції з криптоактивами в примітках до звітності [14, с. 169]. Такий підхід дає змогу відобразити обсяги, оцінку та методи обліку криптоактивів, а також пояснити вплив коливань ринкової вартості на фінансові результати. Розкриття детальної інформації підвищує довіру до фінансової звітності та зменшує ризики непорозумінь серед її користувачів, зокрема інвесторів, кредиторів та аналітиків.

Незважаючи на стрімкий розвиток ринку криптоактивів та значний інтерес до їх обліку, існує низка невирішених питань, що ускладнюють формування достовірної фінансової звітності та потребують розроблення національних методичних рекомендацій (табл. 3).

Таблиця 3

Основні проблеми бухгалтерського обліку криптоактивів та шляхи їх вирішення

Проблема	Причина	Наслідки	Можливе рішення
Відсутність єдиних підходів до обліку криптоактивів	Недостатня нормативна та методична база	Різне трактування активів, непорівнянність фінансових показників	Розроблення уніфікованих методик первісного визнання та оцінки
Висока волатильність криптоактивів	Нестабільність ринку	Колівання балансової вартості активів та прибутку	Регулярна переоцінка та застосування моделей справедливої вартості
Неоднозначна класифікація криптоактивів	Відсутність чітких критеріїв класифікації	Різні облікові підходи, складність формування звітності	Упровадження стандартів та методичних рекомендацій для бухгалтерів

Джерело: сформовано авторами за джерелами [6; 7; 8; 10; 15]

Таблиця 3 відображає системний характер проблем бухгалтерського обліку криптоактивів, які виникають не ізольовано, а перебувають у тісному взаємозв'язку. Насамперед ідеться про нормативну невизначеність, що зумовлює різноспрямовані підходи до визнання та оцінки цифрових активів у практиці підприємств. Відсутність єдиних методологічних орієнтирів формує ризик суб'єктивного трактування економічної сутності криптоактивів, що безпосередньо впливає на достовірність і зіставність фінансової звітності.

Особливої уваги потребує проблема оцінки, адже висока ринкова волатильність криптоактивів трансформує їх із потенційного інструменту збереження вартості в джерело суттєвої облікової невизначеності. Коливання ринкових котирувань зумовлюють кардинальні зміни показників активів і фінансових результатів навіть у межах одного звітного періоду. Це ускладнює забезпечення принципу обачності та створює ризики викривлення фінансової інформації в разі застосування різних моделей оцінки.

Не менш вагомим є питання класифікації криптоактивів, яке має концептуальне значення для подальшого вибору облікової моделі. Залежно від трактування економічної природи таких активів змінюється порядок їх первісного визнання, подальшої оцінки та відображення у звітності. Неврегульованість цього аспекту знижує рівень уніфікації облікової практики та перешкоджає побудові єдиного інформаційного простору для користувачів фінансової звітності.

У цьому контексті першочергового значення набуває формування чіткої облікової політики підприємств щодо операцій із криптоактивами. Визначення критеріїв визнання, методів оцінки, періодичності переоцінки та порядку розкриття інформації в примітках до фінансової звітності дасть змогу мінімізувати методологічні ризики та підвищити якість фінансової інформації.

Запровадження уніфікованих підходів до первісного визнання та подальшої оцінки криптоактивів, а також розроблення національних методичних рекомендацій з урахуванням міжнародної практики сприятиме

становленню стабільної та прозорої системи їх бухгалтерського обліку. Такий підхід гарантуватиме підвищення рівня порівнянності звітності, зміцнення довіри інвесторів та адаптацію облікової системи до умов цифрової економіки.

Упровадження зазначених заходів дасть змогу поліпшити якість бухгалтерського обліку криптоактивів, забезпечити достовірність фінансової інформації та створити передумови для вдосконалення регуляторної бази, що враховує особливості цифровізації економіки та швидкий розвиток фінансових технологій.

Проведений порівняльний аналіз міжнародної та національної практики обліку криптоактивів допоміг встановити низку принципів відмінностей. Міжнародні стандарти фінансової звітності базуються на підході превалювання економічної сутності над юридичною формою, що дає змогу класифікувати криптоактиви залежно від характеру прав, які вони надають, способу використання та очікуваних економічних вигід. Зокрема, за наявності ідентифікованості, контролю та здатності приносити майбутні економічні вигоди криптоактиви можуть визнаватися нематеріальними активами; у разі наявності договірних прав на отримання грошових потоків – фінансовими інструментами; під час здійснення торговельної діяльності – запасами.

Натомість у національній системі бухгалтерського обліку відсутній спеціалізований нормативний механізм, який би комплексно врегулював питання визнання та оцінки криптоактивів. Практика застосування аналогії із чинними НП(С)БО свідчить про фрагментарний характер підходів, що призводить до різноспрямованої класифікації цифрових активів навіть за схожих економічних умов. Це знижує порівнянність фінансової звітності та підвищує ризик викривлення показників активів і фінансових результатів.

Крім того, встановлено, що вибір моделі оцінки в міжнародній практиці більш гнучко корелює з економічною моделлю використання криптоактиву, тоді як у вітчизняній практиці домінує обережний підхід із застосуванням історичної собівартості. Така різниця впливає на рівень волатильності

фінансових показників та ступінь їх відповідності реальній ринковій вартості активів.

Отже, результати дослідження свідчать, що головними критеріями класифікації криптоактивів у сучасній обліковій системі є: наявність контролю над активом, характер економічних вигід, спосіб використання в господарській діяльності та можливість достовірного вимірювання вартості. Саме ці чинники визначають доцільність віднесення криптоактивів до нематеріальних активів, фінансових інструментів або запасів.

Висновки. Узагальнення наукових позицій і порівняльний аналіз міжнародної та національної практики дали змогу встановити, що криптоактиви за своєю економічною сутністю можуть розглядатися як специфічний різновид цифрових ресурсів, здатних генерувати економічні вигоди, однак їх класифікація залежить від характеру операцій, наявності контролю та можливості достовірного вимірювання вартості.

Доведено, що використання різних моделей первісної та подальшої оцінки криптоактивів (за собівартістю, справедливою або ринковою вартістю) зумовлює суттєві відмінності у фінансових показниках, що знижує порівнянність звітності між суб'єктами господарювання та ускладнює ухвалення управлінських рішень.

З'ясовано, що головними проблемами бухгалтерського обліку криптоактивів залишаються правова невизначеність статусу криптоактивів, відсутність уніфікованих підходів до їх первісного визнання, складність визначення справедливої вартості в умовах високої волатильності ринку та неоднозначність відображення результатів переоцінки у фінансовій звітності. Це свідчить про необхідність створення єдиних методичних орієнтирів, які б забезпечували дотримання принципів превалювання сутності над формою, обачності та достовірності облікової інформації під час визнання, оцінювання та відображення криптоактивів у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності підприємств.

Обґрунтовано доцільність розроблення національних методичних рекомендацій щодо класифікації, оцінювання та розкриття інформації про операції з криптоактивами, впровадження яких сприятиме вдосконаленню облікової політики вітчизняних підприємств, що здійснюють такі операції. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання підприємствами, що здійснюють операції з криптоактивами під час формування внутрішніх регламентів обліку, визначення моделей оцінки та підготовки приміток до фінансової звітності з метою підвищення її прозорості та інформативності.

Перспективними напрямками є розроблення концептуальної моделі відображення криптоактивів у системі національних стандартів бухгалтерського обліку, інтеграція положень міжнародних стандартів з урахуванням українських реалій, а також вироблення методичних підходів до обліку нових форм цифрових активів (зокрема, токенизованих прав та децентралізованих фінансових інструментів). Додаткової уваги потребує також емпіричне дослідження впливу операцій із криптоактивами на фінансову стійкість підприємств та податкові наслідки їх використання в умовах цифровізації економіки.

Список використаних джерел

1. Olkhovsky V. Adaptation of precision agriculture systems to conditions of labor shortages in agriculture. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18137244>.
2. Ільїна А. О. Штучний інтелект в органах публічної влади як шлях до формування інноваційних інститутів. *Наукові перспективи*. 2025. № 2 (56). С. 823–847. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2\(56\)-823-847](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2(56)-823-847).
3. Коробкова О. М. Інноваційні підходи до підвищення ефективності митної брокерської діяльності в США. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 23. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17511239>.

4. Ганусич В., Ганусич К. Бухгалтерський облік криптоактивів: міжнародний досвід та вітчизняні перспективи. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. № 6. С. 235–248. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-6-235-248>.
5. Niftaliyev S. G. Problems arising in the accounting of cryptocurrencies. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 3 (50). P. 76–86. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcactp.3.50.2023.4046>.
6. Макурін А. Відображення криптовалюти в бухгалтерському обліку. *Економічні горизонти*. 2021. № 3 (14). С. 13–22. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(14\).2020.224794](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(14).2020.224794).
7. Панасюк В., Мужевич Н., Мельничук І. Бухгалтерський аспект визнання криптовалюти активом підприємства в умовах цифровізації економічного простору. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2. С. 49–57. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.049.
8. Могил Л. С. Порядок обліку операцій з криптовалютою як різновидом віртуальних активів. *Аналітично-порівняльне правознавство – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2023. № 2. С. 168–174. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.28>.
9. Мисака Г. В., Дерун І. А. Класифікація та оцінювання криптоактивів в концептуалізації бухгалтерського феномену цифрових активів. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2024. № 14. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-14-09-01>.
10. Покинйчереда В., Залевська В. Бухгалтерський облік криптовалют: сучасні виклики та майбутні перспективи. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-77>.
11. Правдюк Н. Л., Правдюк М. В. Криптовалюта як об'єкт бухгалтерського обліку: проблеми визнання. *Економіка, фінанси,*

менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2023. № 2. С. 29–44. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-2-2>.

12. Гавриленко В., Крот Ю., Ткаченко А., Міщенко А. Фінансовий та податковий облік і контроль віртуальних активів: новітні міжнародні практики та шляхи їх імплементації в Україні. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету.* 2025. Т. 26, № 2 (75). С. 154–171. DOI: [https://doi.org/10.24025/2306-4420.75\(2\).2025.338803](https://doi.org/10.24025/2306-4420.75(2).2025.338803).

13. Мельниченко О. В., Новак О. С., Фоміна О. В. Проблеми та перспективи розвитку оподаткування операцій з криптовалютами. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2023. № 3 (53). С. 28–33. DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2022-3\(53\)-28-33](https://doi.org/10.26642/pbo-2022-3(53)-28-33).

14. Орлов І. Виклики та перспективи бухгалтерського обліку криптовалют в зарубіжних країнах та Україні. *Економіка та суспільство.* 2024. № 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-166>.

15. Мискін Ю. І., Савченко А. М., Скорик В. І. Проблеми обліку криптовалют та шляхи їх вирішення. *Український економічний часопис.* 2025. № 11. С. 76–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-11-11>.